

Шуляк С. А.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ЧАС В МАГІЧНИХ ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКИХ ЗАМОВЛЯНЬ

У статті вивчено функціонування категорії часу в текстах українських народних замовлянь. Визначено обрядовий і міфічний час замовлянь, проаналізовано різновиди міфічного часу в досліджуваних текстах. Звернено увагу на те, що обрядовий природний час пов'язаний із родинним часом, з етапами життя людини. В замовляннях наявний позитивний час, що символізує життя і негативний час – перебування хвороби, нечистої сили.

У досліджуваних текстах добова хронологічна система представлена такими номінаціями: ранок, день, вечір, ніч. Зазначено, що найчастіше вони виражені лексикою на позначення привітань. Крім ночі, у замовляннях визначено такий проміжок часу – пів ночі. Уосібненням сутінок у замовлянні від ворогів є смерк. Вказівки про місячний оказіональний час виконання замовлянь також містяться в доданих позатекстових коментарях.

Місячний обрядовий час за своїм походженням циклічний. На молодий місяць замовляли собі здоров'я, лікували зуби. Тексти українських замовлянь містять назви днів тижня, серед яких є сприятливі та ні (п'ятниця, субота, неділя). З'ясовано, що міфічний час у замовляннях виражений Божим часом, Господнім часом. Хвороба в людському тілі перебувала певний час, і покинути людину мала теж в певний час. Час у замовляннях ліпший, добрий, лихий, ранковий, денний, вечірній. Часові проміжки день – місяць – рік – вік у замовляннях повторюються, чим надають тексту переконливості. У досліджуваних текстах є час, де поряд із замовляльником діють священні персонажі.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні мовних засобів сакралізації текстів українських замовлянь.

Ключові слова: українські замовляння, магічні тексти, час, лексема, дні тижня, добова хронологічна система.

Постановка проблеми. Магія, віддзеркалена в текстах українських замовлянь, спрямована на досягнення прагматичної мети засобами, відповідними до міфологічної картини світу. Основна мета сакрального тексту – підтримання наявного світопорядку на макрокосмічному і мікрокосмічному рівнях.

«У творах українського оказіонально-обрядового фольклору – народних молитвах, замовляннях, примовках, заклинаннях та інших типологічно споріднених утвореннях, як жодному іншому виді та жанрі усної словесності, роль хронологічного чинника особливо важлива: це фактор, що визначає структурну архітектоніку фольклорного тексту і впливає на його основні функціональні характеристики» [5, с. 143].

Обрядова і міфічна площина фольклорного часу віддзеркалена в українських магічних текстах; тому оказіональний час цих творів можна розглядати як час їх виконання, приурочений до певних темпоральних циклів, і як час, що відобра-

жений в сюжетних ситуаціях сакральних текстів українського фольклору [5, с. 145].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За визначенням В. В. Жайворонка, «час – тривалість існування явищ і предметів, яка вимірюється століттями, роками, місяцями, годинами, хвилинами і т. ін.; здавна зоряне небо було своєрідним годинником (звідси *зоряний час* – тривалість, яка визначається періодом обертання Землі навколо своєї осі відносно зірок); розрізняли «добрий» і «поганий» час» [6, с. 635].

Вивчаючи категорію часу, І. Гунчик зазначає, що в оказіональному фольклорі і обрядовий, і міфічний час мають об'єднуючу і значущу особливість: сакральний час – дієвий, продуктивний, важливий, який відзначається високою ефективністю та має великий вплив [5, с. 145].

«Оказіональний, зокрема обрядовий природний час завдяки такій рисі, як циклічність, тісно пов'язаний із родинним і календарним часом; родинно-сімейний цикл хронологічно найдовший

за своєю протяжністю і відповідає поняттю «людський вік»; його основні етапи – народження, одруження, вмирання – відображені в родинному, весільному та похоронному фольклорі й обрядовості» [5, с. 146–147].

«Календарний час як друга за протяжністю хронологічна система становить річний цикл, навколо якого зосереджено фольклор та обрядовість найважливіших свят і сезонних робіт; основними його поняттями постають назви чотирьох пір року – весна, літо, осінь, зима» [5, с. 147].

«Оказіональний обрядовий час до певної міри так само як родинний і календарний є циклічно обумовленим. Однак цикли, які він проходив, значно менші за своєю хронологічною протяжністю, ніж життєве або річне коло. Загалом вони відображають три основні темпоральні події: рух Місяця, зміну днів тижня і чергування пір доби. Це означає, що під оказіональним обрядовим природнім часом доцільно вбачати час *місячний, тижневий і добовий*. Саме так регламентували традиційне виконання значної кількості усних творів у магічно-сакральному фольклорі» [5, с. 148].

В. Войтович розглядає «чорні дні – календарний час, наділений негативним значенням; люди вірили, що існують особливі дні, коли нечиста сила може заподіяти велике зло; таких днів у році начебто сімнадцять; як відомо, понеділок і п'ятниця, також вважалися важкими, або чорними, днями» [4, с. 589].

Дослідник української міфології Г. Булашев відзначив, що «звичай умисного святкування деяких днів тижня, oprіч церковних свят і загальноприйнятого, із введенням християнства, святкування неділі, вкорінився на Україні з давніх-давен і породив навіть уособлення самих цих днів у досить виразних образах; до таких днів належать понеділок, неділя і п'ятниця» [1, с. 219].

«Зв'язок виконання магічно-сакральних утворень із певною порою доби найбільшою мірою залежить від того, до якого функціонально-тематичного різновиду вони належать. Скажімо, тексти індивідуально-побутового використання, що читали після сну, проговорювали зранку, а лікувальні замовляння від крикс приурочували до вечора або ночі» [5, с. 161].

Другим типом оказіонального часу, що характерний для українського магічно-сакрального фольклору, І Гунчик визначає «час міфічний; у своїй основі він неоднорідний, його можна поділити на чотири різновиди: 1) час діянь богів, святих та різного роду тео- або агіоморфних персонажів; 2) час перебування хвороби у людині та час

взаємин із різними демонічними істотами; 3) час обрядових дій самого виконавця, антропоморфних персонажів або матеріальних персоніфікованих міфічних об'єктів; 4) перший або Божий (Господній, святий) час» [5, с. 164–165].

Мету статті вбачаємо в тому, щоб визначити обрядовий і міфічний час замовлянь, проаналізувати різновиди міфічного часу в досліджуваних текстах.

Виклад основного матеріалу. Приклади українських замовлянь подаємо в тих формах, у яких вони трапляються в досліджуваних текстах.

У текстах українських замовлянь добова хронологічна система представлена такими номінаціями: **ранок, день, вечір, ніч**. Зазначимо, що найчастіше вони виражені лексикою на позначення привітань, як-от: *З добрим ранком, колодязь Володимире, вода Оляно, земля Тетяно, берег Іване!* [3, с. 107]; *Добрий день тобі, сонечко яснее! Ти святе, прекрасне, чисте, величне й вічне! Золотий поля, річки й ліси, луги й болота! Освіти, озолоти й мене, красну діву, з голови до ніг, з ніг до голови – над усім людом і тваром!* [7, с. 7]; *День добрий тобі! У тебе дівка, у мене парубок: посватаймось, побратаймось! Тут тобі не стояти, жовтої кости не ламати, червоної крові не томити, щирого серця не нудити* [7, с. 35]; *Добри-вечір вам, плаксивиці! Просять вас крякавки на вечорниці. Йдіть собі, де люди не ходять, де вітер не віє, де сонце не гріє, на ліса-лісниці, там ваші сестриці, там вам бувати, лісом ламати, плаксивицями не брати* [7, с. 24]; *У лісі Кодрі стоять дуб-нелень і дід Карипото. / Добри-вечір тобі, дубе-неленю / І дідо Карипото. / Посватаймось, побратаймось, / У мене синок, а в тебе дочка, / І будемо крикси виговоряти, / Хрещеному народженому (Степану)* [7, с. 72]; *Ніч темна, ніч тишина, сидиши ти на коні соколиному, замикаєши ти комори, дворці і хлівці, церкви й монастирі і кийвські престолі...* [7, с. 108]; а також представлені в позатекстових коментарях: Треба вийти до води опівночі, покласти на воду кладку, стати на кладку босими ногами, трястись і казати так: *Трясу, трясу кладкою...* [7, с. 76]; це треба казати опівночі надворі, коло покуття: – *Добрий вечір тобі, огненний бугало! – Здорова, хрещена, народжена молитв'яна раба Божя дівчино!* [7, с. 77]; вийти вранці, ледь стане сонце сходити і тоді, як не буде хмарно, стати перед сонцем і казати: – *Добрий день тобі, сонечко яснее...* [7, с. 78]; *Вночі стають на порозі хати і тричі моляться до місяця: – Місяцю молодий, / На тобі хрест золотий...* [7, с. 79].

Крім **ночі**, у замовляннях визначено такий проміжок часу – **пів ночі**: *Чи крикси, чи плакси,*

чи зикси, / Чи ворскси, чи **нощниці**, чи **полуношниці** [7, с. 72]; Ви, зорі-зориці, / Вас на небі три сестриці, / Одна вечірня, друга **полунічна**, / третя світова. / Вечірня, зануди, **полунічна**, зачепи, / А світова раба Божого (ім'я) до раби Божої (ім'я) / Приверни [7, с. 75].

Уосібненням сутінок у замовлянні від ворогів є **смерк**, наприклад: **Смерку, смерку!** Замикаєш засіки і бапти, – замкни моїм ворогам роти... [7, с. 108].

Місячний обрядовий час як один із різновидів оказіонального часу за своїм походженням також циклічний [5, с. 150]. На молодий місяць замовляли собі здоров'я: **Місяцю молодий, ти як серп золотий!** / Хай тобі буде на підлов'я, / А мені – на здоров'я! [7, с. 79]; кохання: **Молодик** – мов бик, / У морі купався, / Та й нам показався. / Йому золоті роги, / А нам воли та корови, / Йому ж на сповня, / А нам на здоров'я. / Дай, Боже, Тебе випроводити, / А другого діждати [7, с. 85]; лікували зуби: «Місяцю, місяцю! У тебе роги золоті: чи був ти на тім світі? Чи бачив ти мертвих людей?» – «Бачив!» – «Чув же ти, чи болять у мертвих людей зуби?» – «Хто скаже, щоб мертвих людей зуби боліли!» – «Дай же, Боже, щоб і в мене, раба Божого Івана, хрещеного, народженого й молитвяного, зуби ніколи не боліли! **Тобі на підповня, а мені на здоров'я!**» [7, с. 47]; **Молодик, молодик!** В тебе роги золоті: твоїм рогам не стоять, моїм зубам не боліть! [7, с. 48]; – **Місяцю, місяцю молодий**, / у тебе ріг золотий, / **тобі на підповня**, / мені на здоров'я. / Сонце сходе, місяць світе, / мертвий з живою їде. / Жива: «Чи болять у мертвого зуби?» / Мертвий: «Ні». / – Як не болять у мертвого зуби, / То і в живого не болітимуть [7, с. 48]; **Місяцю-князю, дай тобі, Боже, підповня**, а мені здоров'я. Перший раз тебе бачу молодого. Коли будуть зуби боліти в мертвого, тоді і в мене, **молодого** (тут називають ім'я і колір кіс) [7, с. 51].

Конкретні вказівки про місячний оказіональний час виконання магічно-сакральних утворень зазвичай містилися в доданих позатекстових коментарях [5, с. 154], наприклад: Вперше побачивши молодик, приказують і хрестяться: **Місяцю, місяцю молодий**, / у тебе ріг золотий, / **тобі на під повня**, / мені на здоров'я. Приказують і хрестяться для того, щоб забезпечити себе від хвороб [7, с. 10].

Антонімічну пару **старий** – **новий** спостерігаємо у замовляльних текстах на кшталт: **Питався старий місяць нового**, чи болять зуби мерлого? – Не болять, не щемлять, все на місці сто-

ять [3, с. 119]; **Місяцю новий**, питай у **старого**, чи болять зуби в мерлого? [3, с. 120].

Тексти українських замовлянь містять назви днів тижня: **Місяцю ясний**, / **Місяцю прекрасний**, / **Місяцю молодий**, / **На тобі хрест золотий**, / **Місяцю ясний**, / **Місяцю-прекрасний**, / **Тобі зоря пара**. / **Понеділок з вівторком**, / **Середа з четвергом**, / **П'ятниця й субота**, / **Неділя – одиниця**. / **Хто мені має бути**, – / **Нехай присниться**. / **Дай мені, Боже ві сні видати**, / **Яку буду пару мати** [7, с. 82].

У замовляннях є несприятливі для певних дій дні тижня, як-от: п'ятниця, субота, неділя. Такі тексти є осторогою для тих, хто творить зло, як-от: «Над муковим полем, там стояла груша, а в той груші цариця Єлина. Царице Єлине, закажи своїм тридев'ять дванадцятим сестрицям по колющому і по болющому; а як не закажеш, то ми тому чоловіку скажем, що в **неділю** вози маже і дрова рубає; то в **неділю** вози маже і дрова рубає; то вон вас посіче і порубає!» [7, с. 102]; **Гадине-царице, повиймай зуби**, бо буде тобі те, що тій жінці, що **проти неділі у суботу прала**, муку придбала, та буде ж тобі те, що тому чоловікові, що **проти неділі у суботу рубає дрова** [7, с. 101]; **Кров не йди, не течи, нехай з того кров тече, хто в п'ятницю плаття золить, а в неділю хліб пече** [3, с. 89]; **Брати мої рідні, не проливайте крові червоної, бо кров іти перестане, а п'ятниця й неділя щотижня настане** [3, с. 89]; **Будь-якого дня, окрім п'ятниці, першим разом Божим часом помолюся я Господу Богу. Матері Божій і всім святим. Сьогодні не п'ятниця, так цій ранці-вавці не відранюватися** [3, с. 182].

У замовляннях крові застерігають не тільки про те, що гріх робити у певний день тижня, а й вказують час (в **неділю** до обіда, в **неділю** до служби Божої), як-от: **Стій, кров, зупинись, не йди**, / бо тобі так буде, як тій молодіці, / що в **неділю до обіда** хліб пекла [3, с. 80]; **І кажу тобі: стань, кривава, а як не станеш, то буде тобі тес, як тому чоловікові, що в неділю до служби Божої в гаї дрова рубає; як тій жінці, що в неділю на городі до служби Божої моркву копає** [3, с. 95].

Міфічний час у замовляннях виражений Божим часом: **І в другий раз. І в Божий час: Господи, помози на всяке время і на всякий час** [3, с. 52]; **Господнім часом: Першим разом, Господнім часом, Господу Богу помолюсь і Пречистої Святої Матері і всім святим твоїм** [3, с. 170]; **Першим разом, / Господнім часом, / Господньою порою, / Вечірньою (ранковою) зорею. / І другим разом / Господнім часом, / Господньою порою, / Вечірньою (...) зорею** [3, с. 146].

Замовляючи різачку, виконавець обрядові дії чинить у певний час (міфічний), зокрема, зранку, як-от: *Встану я, раба Божа, раненько, помолюся Богу і поблагословлюся, піду в двері, а з дверей у ворота, вийду на дорогу, піду до океану-моря* [7, с. 62], або вночі (незмінною реалією таких текстів є місяць-князь): *Місяцю-князю, нічний владарю! Ти поза хмари літаєси, увесь мир видаєси. Подивись мені в очі, подивися в потилицю, як я піду на вулицю. Тобі, місяцю-князю, світити-жмуритися; мені, красній діві, ні чим не журитися. Тобі, місяцю-князю, ясенько світити; мені, красній діві, добре походити. Тобі, місяцю-князю, сонце зустрічати; мені, красній діві, солоденько спати* [7, с. 9].

Хвороба в людському тілі перебувала певний час, і покинути людину мала теж в певний час, наприклад: *Де ти узявся, туди собі йди, а тут тобі не коронитися, не веселитися, не боліти, не крутити, не шуміти, не буйнувати, болю не мати, час тобі покидати, час виступати. Як та свята земля спить, як ті вікна сплять, щоб і ти заснув від ниньки до віку* [3, с. 37].

Час втрачається, про що зазначено в замовлянні: *Бо тут тобі не стояти, часу не теряти, кості не ламати, крові не розливати, руса волоса не в'ялити, світлих очей не сліпити* [7, с. 27-28].

У текстах українських замовлянь обрядовий природний час пов'язаний із родинним часом, зокрема з етапом народження дитини, як-от: *Як перев'язували пуповину – завсіди примовляли. За першим вузликом говорили: – Першим разом, **лучшим часом**, за Божою поміччу, за Божим благословенням, щоб був багатий, щасливий, довголітній, доступний до панів, до жидів, до дяків, до попів. – Зав'язую тобі **вік довгий**, розум добрий, в щасті, в здоров'ї, в миру прожити* [7, с. 21]. Народження дитини – велика подія, тому цей час *лучший*, а *вік довгий*.

Родинно-сімейний цикл оказіонального часу передбачає етапи людського життя: ... і дайте спати, спочивати **младенцеві Івану!** [7, с. 52]; *Їхав Юрій маленькими осятами / З **молодими** дівчатами – / Зілля копати, жовни замовляти* [7, с. 69].

Час у замовляннях ліпший: *Стань мені першим разом, / **Ліпшим часом**, / Стань мені, Господи, / Допоможи!* [7, с. 64]; *Стань мені першим разом, / **Ліпшим часом**, / Стань мені, Господи, / Допоможи!* [3, с. 147]; *Поможи, Боже, третім разом, **ліпшим часом** враз вимовити. Чи ти враз, **вечірній**, чи ти – **ранішній**, чи ти **полудневий**, я тебе вимовляю, на сухі лози посылаю* [3, с. 102]; *лучній: У першій разі, **лучнім часі*** [7, с. 102]; *лучший: Першим разом, **лучшим часом**, за Божою*

поміччу, за Божим благословенням [3, с. 185]; *Поможи, Господи, другим разом, **лучшим часом** враз вимовляти* [3, с. 102].

Час добрий у замовляннях – це вказівка на сприятливість часу для мовленого: *Час добрий їй посилає, час добрий і пору легкую їй посилає, їй опух ізогнать* [3, с. 170]. У шептанні від ятрости спочатку шептуха проказує молитву «Отче наш» й тоді каже: *Господи, поможи, дай, Боже, час добрий рабові Божому (їмення тієї особи, якій шепчуть) вишептатъ, викликають ятрість з її (чи його) рук, з її очей, з її ніг, з її голови, з її плечей, 77 суставців* [3, с. 30].

Лихий час замовлянь пов'язаний із перебуванням хвороби, наприклад: *Бешикга гнила, / Бешикга пухка, / Бешикга з ружжі, / Бешикга з марена, / Бешикга з **лихим часом**, / Бешикга замочена, / Запоганена!* [3, с. 165].

Час ранковий, денний, вечірній може бути виражений так: сонечко сходить (ранок), сонце ходить (день), сонце заходить (вечір), про що довідуємося з текстів замовлянь: *Де сонечко сходить, а півнів голос не заходить* [7, с. 73]; *Де сонце ходить, там кров знімається; де сонце заходить, там кров запикається* [3, с. 84].

Добовий час у замовляннях часто має поділ на частини: нічний – північний, денний – полуденний, ранішній – напівранішній, як-от: *Препав **нічний, північний**, препав з роботи, з сухоти, з ядання, з пиття, з гуляння, з буяння, з поклику, з помислу, з погляду, препав з хмари, з вітру і з сонця. **Нічний, північний, полуденний, сходовий, нудний і сердешний**; я ж тебе вимовляю, водою виливаю, яйцем викачую, на пуци і на сухий ліс одсилаю* [7, с. 65]; *Де ти взявся? Чого ти сюди, паршивий, вбрався? Чи ти є **ранішній**, чи **напівранішній**, чи **денний**, чи **полуденний**, чи **вечірній**, чи **північний**, чи **заспаний**, чи **занедбаний**...* [3, с. 37]; *Чи ти **гнетуча**, чи ти **трясуча**, чи ти **водяна**, чи ти **вихрова**, чи ти **надумана**, чи ти **погадана**, чи ти **наслана**, чи ти **наспана**, чи ти **наїдена**, чи ти **напита**, чи ти **місцева**, чи ти **притчова**, чи ти **призїрна**, чи ти **присильна**, чи ти в **часу**, чи ти в **получасу**, чи ти в **дні**, чи в **полудні**, чи в **ночі**, чи в **півночі**?* [7, с. 36]; *Чи ти в **часу**, чи ти в **получасу**, чи ти в **дні**, чи в **полудні**, чи в **ночі**, чи в **півночі**? Поки я тебе не знала, поки ти стояла, поки ти **буяла**. Стала я тебе знати, стала тебе з **костів виганяти*** [3, с. 67].

У замовлянні від всього злого перелічується якнайбільше елементів оказіонального часу, щоб вберегтися, наприклад: *Охороняйте: **днями, ночами, опівночі, / Досвітками, ранками і на сон грядущий, / Охороняйте!*** [3, с. 21].

Часові проміжки *день – місяць – рік – вік* у замовляннях *День у день, місяць у місяць, рік у рік хай мені буде ясно-прекрасно, чисто й велично з тобою і з усім миром. На віки віків!* [7, с. 7], повторюються, чим надають тексту переконливості.

Також зустрічаються замовляння, в яких часові показники засвідчують градацію від більшого до меншого (*година – хвилинка – секунда*), як от: *Господи, допоможи! / В щасливу годину, / В щасливу хвилину, / В щасливу секунду!* [3, с. 31].

У замовляннях значущості набуває часова характеристика *первовіку, віку*, наприклад: *Помагай біг, водице-сленице! / Є ти в хорошій керниці, / Очищай же ти камінні береги, / Бо ти є очищена з первовіку...* [7, с. 15]. *Помагайбіг, водице-сленице! Є ти в хорошій керниці, Прибувай же ти в керниці, Очищай же ти камінні береги, Бо ти є очищена з первовіку...*[3, с. 11]; *Божая Мати з начала віку / Благословила...*[Ви, зорі, с. 31]; *На болячку. Як її мати на світ народила, / Аби її так злічила, – / Божими молитвами, / Своїми примівками, / Від Бога на вік, / А від мене на лік!* [3, с. 29].

Вік вічний, во віки віків, на многая літа, вік віком, і нині, і прісно во векі веков, живот вічний – такі часові проміжки мають значення нескінченності, як-от: *Як не можна із цього маку нікому щоту знімати, так би не можна людям на мене, раба Божого Івана, гніва класти до суду судного, до віку вічного і до гробу Божого* [7, с. 114]; *Водице-здравнице, говірнице, / Як ти в Бога славна, / Так аби славен був / Рождений, хрещений (Петро) / Во віки віків!* [3, с. 22]; *Як сонце, місяць, зорі / Господь Бог на небі славні, / Так щоб рождена, хрещена (Ганна) / була в мирі славна і жива / На многая літа!* [3, с. 27]; *Місяцю, молодий княже! Чи бував ти в старого? Чи питав ти його, чи боліли в його зуби? Щоб у мене вік віком і суд судом зуби не боліли* [7, с. 46]; *Мій приговор – / І нині, і прісно во векі веков!* [Вербальна магія українців, с. 39]; *Ти ж мене, Боже, благослови / І ти ж мене помилуй! / А живот вічний і радісний / Даруй мені, / Амін!* [7, с. 118].

У замовляннях є час, де поряд з замовляльником діють священні персонажі, як-от, *дванадцять апостолів: Добридень, переляче! / Не сама прийшла – / Дванадцять апостолів привела, / Зорею підперезала, / У світ Божий випроводжала* [2, с. 34]; *Господь: Я – з словом, / А Господь в добрий час / І в добру пору – з поміччю!* [2, с. 37]; *Господь Бог: На першій порі вступаю, / Господа Бога в поміч ззиваю* [2, с. 40]; *Матінка Божя: Першим разом, добрим часом, / Доброю порою, доброю годиною, / Матінка Божя, стань ти мені в поміч!* [2, с. 47]; *всі святі: Ти часовий, ти минутний, ти одинокий, / Не я тебе вимовляю – / Всіх святих до помічі іззиваю* [2, с. 50].

Висновки. Отже, в текстах українських замовлянь знайшли відображення обрядовий і міфічний аспекти часу. Обрядовий природний час пов'язаний із родинним часом, з етапами життя людини. В замовляннях наявний позитивний час, що символізує життя і негативний час – перебування хвороби, нечистої сили. У текстах українських замовлянь добова хронологічна система представлена такими номінаціями: ранок, день, вечір, ніч. Зазначимо, що найчастіше вони виражені лексикою на позначення привітань. Крім ночі, у замовляннях визначено такий проміжок часу – пів ночі. Уосібненням сутінок у замовляннях від ворогів є смерк. Вказівки про місячний оказіональний час виконання замовлянь також містяться в доданих позатекстових коментарях. Місячний обрядовий час своїм походженням циклічний. На молодий місяць замовляли собі здоров'я, лікували зуби. Тексти українських замовлянь містять назви днів тижня, серед яких є сприятливі та ні (п'ятниця, субота, неділя). Міфічний час у замовляннях виражений Божим часом, Господнім часом. Хвороба в людському тілі перебувала певний час, і покинути людину мала теж в певний час. Час у замовляннях ліпший, добрий, лихий, ранковий, денний, вечірній. Часові проміжки *день – місяць – рік – вік* у замовляннях повторюються, чим надають тексту переконливості.

Список літератури:

1. Булашев Г. Український народ. У своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. Космогонічні українські народні вірування та погляд. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 416 с.
2. Вербальна магія українців / вступ. сл. Л. Дунаєвська; авт. передм. О. Павлов; упоряд. та приміт. Т. Полковенко, В. Фісун. Київ : Бібліотека українця, 1998. 98 с.
3. Ви, зорі-зориці... Українська народна магічна поезія: (Замовляння) / упоряд. М. Г. Василенка, Т. М. Шевчук ; передм. М. Г. Василенка. Київ : Молодь, 1991. 336 с.
4. Войтович В. М. Українська міфологія. Київ : Либідь, 2005. 664 с.
5. Гунчик І. Український магіко-сакральний фольклор: структура тексту та особливості функціонування : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 232 с.
6. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
7. Замовляння / упоряд., передмова, примітки М. К. Дмитренко. Київ : Видавець Микола Дмитренко, 2007. 124 с.

Shuliak S. A. TIME IN THE MAGICAL TEXTS OF UKRAINIAN SPELLS

The purpose of our study is to determine the ritual and mythical time of spells, and to analyze the types of mythical time in the studied texts. In our work, we use a set of methods of modern linguistics, in particular, we deal with descriptive, component and comparative methods.

The materials of the Ukrainian folk spells "You, stars, stars... Ukrainian folk magical poetry: (Speech)", "Verbal magic of Ukrainians", "Spell" were used for the research.

The ritual and mythical aspects of time were reflected in the texts of Ukrainian spells. Ritual natural time is connected with family time, with the stages of a person's life. There is a positive time symbolizing life and a negative time which shows the presence of illness, evil forces in the spells. In the texts of Ukrainian spells, the daily chronological system is represented by the following nominations: morning, afternoon, evening, night. We should mention that most often they are expressed in terms of greetings. In addition to the night, such a period of time as half the night is specified in the spells. Twilight is the personification of dusk in spells to be far from enemies. Guidance on monthly occasional spell fulfillment times is also provided in the attached extratextual comments. The lunar ritual time is cyclic in its origin. For the new moon, they cast a spell on their health, treated their teeth. The texts of Ukrainian spells contain the names of the days of the week, among them there are favorable and unfavorable ones (Friday, Saturday, Sunday). Mythic time in spells is expressed as God's time or the Lord's time. The disease was in the human body for a certain time, and it had to leave the person at a certain time. Time in spells is better, good, bad, morning, afternoon, evening one. Time intervals day – month – year – age are repeated in spells, it gives the text persuasiveness. In spells, there is a time when sacred characters act alongside the person who casts a spell.

Prospects for further research consist in the study of linguistic means of sacralization in the texts of Ukrainian spells.

Key words: *Ukrainian spells, magical texts, time, token, days of the week, daily chronological system.*